

Wyrok z dnia 15 listopada 2000 r.

II UKN 43/00

Określenie "naruszenie przepisów spowodowane umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa" użyte w art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 30, poz. 144 ze zm.) wskazuje, że zamiar w przypadku winy umyślnej lub możliwość i obowiązek przewidywania w przypadku winy nieumyślnej, dotyczą naruszenia przepisów, a nie skutków zdarzenia.

Przewodniczący SSN Krystyna Bednarczyk (sprawozdawca), Sędziowie SN: Jerzy Kuźniar, Zbigniew Myszka.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 15 listopada 2000 r. sprawy z wniosku Ewy M. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w W. o jednorazowe odszkodowanie pieniężne w związku z wypadkiem w drodze z domu do pracy, na skutek kasacji wnioskodawczyni od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 28 października 1999 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Decyzją z dnia 18 sierpnia 1997 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w W. odmówił przyznania wnioskodawczyni Ewie M. jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku w drodze do pracy z uwagi na to, że wypadek komunikacyjny nastąpił z wyłącznej winy wnioskodawczyni.

Odwołanie wnioskodawczyni od tej decyzji zostało oddalone wyrokiem Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie z dnia 27 października 1998 r. [...]. Sąd ustalił, że w dniu 9 marca 1997 r. wnioskodawczyni jechała do pracy własnym samochodem. Wnioskodawczyni wjechała na skrzyżowanie i skręciła w lewo w momencie, gdy duży samochód ciężarowy dokonywał na tym skrzyżowaniu manewru zawracania i zasłaniał widoczność prawego pasa jezdni.

Tym pasem jechał prosto inny pojazd mający pierwszeństwo przejazdu i doszło do kolizji z tym pojazdem. Zdaniem Sądu wypadek nastąpił z wyłącznej winy wnioskodawczyni, która nie zastosowała się do nakazu wynikającego z art. 25 Prawa o ruchu drogowym zobowiązującego kierowcę skręcającego na skrzyżowaniu do ustąpienia pierwszeństwa przejazdu pojazdowi jadącemu z kierunku przeciwnego na wprost lub skręcającemu w prawo. Zachowanie wnioskodawczyni Sąd ocenił jako rażące niedbalstwo i uznał, że nie przysługuje jej prawo do jednorazowego odszkodowania z mocy art. 8 ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 30, poz. 144 ze zm.) w związku z art. 41 ust. 3 tej ustawy.

Od tego wyroku wniosła apelację wnioskodawczyni zarzucając, że naruszenie przepisów postępowania doprowadziło do błędnego ustalenia, iż wnioskodawczyni była sprawcą wypadku.

Wyrokiem z dnia 28 października 1999 r. [...] Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie oddalił apelację. Sąd Apelacyjny uznał zarzut naruszenia przepisów postępowania za nieuzasadniony i przyjął, że zarówno ustalenia faktyczne, jak i ocena prawna dokonane przez Sąd pierwszej instancji są prawidłowe.

Wyrok ten zaskarżyła kasacją wnioskodawczyni i wskazując jako podstawę kasacji naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 8 ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy ewentualnie o uchylenie tego wyroku i poprzedzającego go wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Warszawie do ponownego rozpoznania. Błędna wykładnia powołanego przepisu polega na utożsamieniu użytego w nim pojęcia „rażące niedbalstwo” z pojęciem winy w rozumieniu ustawy z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (Dz.U. Nr 12, poz. 114 ze zm.). Nawet jeżeli wnioskodawczyni dopuściła się wykroczenia określonego w art. 86 § 1 tej ustawy, to nastąpiło to z winy nieumyślnej. Nie było żadnej podstawy do kwalifikowania tej winy jako rażącego niedbalstwa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przepis art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych stanowi, że świadczenia określone w ustawie nie przysługują pracownikowi, gdy wyłączną przyczyną wypadku przy pracy było udowodnione przez zakład pracy naruszenie przez pracownika przepisów dotyczących ochrony życia i zdrowia, spowodowane przez niego umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa. Wina pracownika w postaci umyślności lub rażącego niedbalstwa jest jednym z warunków pozbawienia prawa do świadczeń z mocy tego przepisu. Drugim warunkiem jest brak innych przyczyn wypadku poza zawinionym zachowaniem pracownika. Z ustaleń obu sądów wynika, że ani zachowanie kierowcy samochodu uczestniczącego w kolizji, ani zachowanie innych uczestników ruchu, ani też inne okoliczności nie przyczyniły się do spowodowania wypadku. Wypadek nastąpił z wyłącznej winy wnioskodawczynie. Te ustalenia nie są w kasacji kwestionowane. Zarzuca się jedynie niezgodne z powołanym przepisem zakwalifikowanie zawinienia jako rażącego niedbalstwa.

Zarzut, że podstawą do przyjęcia po stronie wnioskodawczynie rażącego niedbalstwa było popełnienia przez nią wykroczenia drogowego jest nieuzasadniony. Kwestia popełnienia przez wnioskodawczynię wykroczenia, za które zapłaciła mandat, była przedmiotem ustaleń Sądu jako jeden z elementów postępowania dowodowego i została poddana ocenie łącznie z innymi przeprowadzonymi dowodami. Przyznanie się wnioskodawczynie do popełnienia wykroczenia mogło mieć wpływ na ustalenia faktyczne, natomiast nie było podstawą oceny prawnej. Ocena ta została dokonana tylko w oparciu o przepis art. 8 ust. 1 ustawy wypadkowej.

Użyte w tym przepisie określenie „naruszenie przepisów spowodowane umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa” wskazuje na to, że zamiar w przypadku winy umyślnej lub możliwość i obowiązek przewidywania w przypadku winy nieumyślnej dotyczy naruszenia przepisów, a nie skutków zdarzenia. Określenie „umyślnie lub wskutek rażącego niedbalstwa” odnosi się do spowodowania naruszenia przepisów, a nie do spowodowania wypadku. Winę umyślną w rozumieniu art. 8 ust. 1 ustawy wypadkowej przyjmuje się wówczas, gdy pracownik świadomie nie przestrzega nakazów lub zakazów określonych w znanych mu przepisach o ochronie życia i zdrowia. Wina nieumyślna występuje wówczas, gdy naruszenie nakazów lub zakazów jest wynikiem nieznamomości przepisów, mimo istnienia obowiązku zapoznania się z nimi, albo wynikiem niedostosowania się do przepisów w błędnym przekonaniu, że w określonej sytuacji zakazy lub nakazy nie są naruszone. W odniesieniu

do osób uczestniczących w ruchu drogowym, a w szczególności kierujących pojazdami mechanicznymi nieznaną przepisów prawa o ruchu drogowym kwalifikuje się z reguły jako rażące niedbalstwo. W przypadku naruszenia przepisów ruchu drogowego z powodu błędnego przekonania o prawidłowości swego postępowania zakwalifikowanie zawinienia jako zwykłego czy też rażącego niedbalstwa uzależnione jest od okoliczności.

Z ustaleń faktycznych wynika, że wnioskodawczyni naruszyła przepis art. 25 ust. 1 obowiązującej w dacie wypadku ustawy z dnia 1 lutego 1983 r. Prawo o ruchu drogowym (jednolity tekst: Dz.U. z 1992 r. Nr 11, poz. 41 ze zm.), regulujący pierwszeństwo przejazdu. Przyczyną tego naruszenia było błędne przypuszczenie wnioskodawczyni, że po drodze nie poruszają się pojazdy mające pierwszeństwo przejazdu. Ocenę, że zachowanie oparte na niczym nieuzasadnionym przypuszczeniu stanowi rażące niedbalstwo, należy uznać za prawidłową. Wnioskodawczyni nie widziała bowiem pasa ruchu zasłoniętego przez inny samochód, a istniało duże prawdopodobieństwo, że na tym pasie mogą poruszać się pojazdy. Rażącym niedbalstwem jest wjechanie na pas ruchu przy braku pewności, czy pas ten jest wolny. Zarzut wadliwego zakwalifikowania zachowania wnioskodawczyni okazał się nieuzasadniony.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹² KPC oddalił kasację jako pozbawioną usprawiedliwionych podstaw.

=====